

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

© 2014 Зайцева І. С., Коцюба О. В.

УДК 336.48

Зайцева І. С., Коцюба О. В. Аналіз інвестиційної привабливості України в сучасних умовах

У статті розглянуто місце України в міжнародних рейтингах, таких як *Doing Business*, Податкового Індексу Європейської Асоціації та дослідженні *Research Branding Group*. Проаналізовано динаміку ситуації в Україні у сфері відкриття бізнесу, оподаткування та захисту інвесторів. Розглянуто структуру надходжень інвестицій до України і визначено, що іноземні інвестиції займають близько 2 % усіх надходжень. Проаналізовано динаміку іноземних інвестицій та визначено основні країни-інвестори, якими є Кіпр, Німеччина, Нідерланди та інші. Розглянуто динаміку зовнішньоторговельної діяльності України за період 2010 р. – I півріччя 2014 р. у сільському господарстві, машинобудуванні та хімічній промисловості, а також розглянуто інвестиційну діяльність України за цими ж галузями. Даний аналіз сприяв визначенню рівня зацікавленості іноземного сектора у продукції вищезгаданих сфер. Визначено проблеми, які гальмують розвиток інвестиційної діяльності та знижують конкурентоспроможність галузей сільського господарства, машинобудування та хімічної промисловості.

Ключові слова: міжнародні рейтинги, інвестиційна діяльність, зовнішньоторговельна діяльність.

Бібл.: 8.

Зайцева Ірина Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра політичної економії, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

Коцюба Олена Володимирівна – студентка фінансового факультету, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: kotsiuba_olena@mail.ru

УДК 336.48

Зайцева И. С., Коцюба Е. В. Анализ инвестиционной привлекательности Украины в современных условиях

В статье рассмотрено место Украины в международных рейтингах, таких как *Doing Business*, Налогового Индекса Европейской Ассоциации и исследовании *Research Branding Group*. Проанализирована динамика ситуации в Украине в сфере открытия бизнеса, налогообложения и защиты инвесторов. Рассмотрена структура поступлений инвестиций в Украину и выявлено, что иностранные инвестиции занимают около 2% всех поступлений. Проанализирована динамика иностранных инвестиций и определены основные страны-инвесторы, которыми являются Кипр, Германия, Нидерланды и другие. Рассмотрена динамика внешне-торговой деятельности Украины за период 2010 г. – I полугодие 2014 г. в сельском хозяйстве, машиностроении и химической промышленности, а также рассмотрена инвестиционная деятельность Украины в этих же отраслях. Этот анализ помог определить уровень заинтересованности иностранного сектора в продукции вышеупомянутых сфер. Определены проблемы, которые тормозят развитие инвестиционной деятельности и снижают конкурентоспособность отраслей сельского хозяйства, машиностроения и химической промышленности.

Ключевые слова: международные рейтинги, инвестиционная деятельность, внешнеторговая деятельность.

Библ.: 8.

Зайцева Ирина Сергеевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра политической экономики, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

Коцюба Елена Владимировна – студентка финансового факультета, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: kotsiuba_olena@mail.ru

UDC 336.48

Zaitseva I. S., Kotsiuba O. V. Analysis of the Investment Attractiveness of Ukraine in the Present Context

In the article the place of Ukraine in the international rankings, such as *Doing Business*, Tax Index of the European Business Association, the study by *Research Branding Group* is discussed. The dynamics of the situation in Ukraine in the field of starting up the business, taxation and protection of investors were analyzed. The structure of the investments inflows in Ukraine was considered, it was revealed that the foreign investments account for approximately 2% of all inflows. The dynamics of the foreign investments were analyzed and the main investor countries, namely Cyprus, Germany, Netherlands and others were defined. The dynamics of the foreign trade activities of Ukraine for the period of 2010 – first half of 2014 in agriculture, machine building and chemical industry as well as the investment activity in Ukraine in these industry branches were considered. This analysis was useful in order to determine the level of interest of the foreign sector in the production of the above-mentioned areas. Identified problems that slow down the development of the investment activity and reduce the competitiveness of agricultural, machine building and chemical industries.

Key words: international ratings, investment activity, foreign trade activity.

Bibl.: 8.

Zaitseva Iryna S. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Political Economy, Kharkiv National Economic University named after S. Kuznets (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

Kotsiuba Olena V. – Student of the Finance Faculty, Kharkiv National Economic University named after S. Kuznets (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: kotsiuba_olena@mail.ru

Питання інвестиційної привабливості є нагальним для кожної країни, у тому числі й для України. Економіка знань зумовлює значну конкуренцію між підприємствами як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Витримати конкуренцію можуть тільки ті підприємства, які будуть активно використовувати нововведення. Проте водночас інноваційна діяльність завжди потребує значного обсягу капіталу. Це обумовлює необхідність залучення інвестицій. Також необхідно відмітити, що інвестиційна активність є за-

порукою успіху до формування стабільної зростаючої економіки. Необхідною передумовою до залучення інвестицій є економічний клімат у країні, який забезпечить належні нормативно-правові гарантії іноземним і вітчизняним інвесторам, сприятливі умови до розвитку бізнесу та ринкової економіки.

Охарактеризувати інвестиційний клімат України можна за допомогою світових кредитних та інвестиційних рейтингів, у яких проаналізовано основні ключові фактори ведення бізнесу з погляду іноземних інвесто-

рів та аналітиків [2, с. 288]. Інвестиційну діяльність в Україні не можна назвати активною. Згідно з рейтингом DoingBusiness-2013, який підготовлений Світовим банком і Міжнародною фінансовою корпорацією, Україна посідає 137 місце серед 189 країн, що на 15 пунктів вище за показник минулого року. Водночас проведення реформ у сфері відкриття бізнесу, оподаткування та реєстрації власності у 2011 – 2012 рр. дозволили зайняти Україні місце в першій десятці країн, що найбільш активно реформуються. Так, згідно з Податковим Індексом Європейської бізнес-асоціації, з 5 можливих балів Україна набрала 2,42 у 2012 р., що на 0,52 бала більше за 2011 р. Даний показник включає в себе оцінку п'яти факторів: легкість податкового законодавства, обтяжливість адміністрування податків, ступень фіскального тиску, якість податкового обслуговування, робота податківців [6]. Дослідження Research Branding Group- 2013 р. оцінили інвестиційну активність в Україні на 4,43 бала з 10 можливих, що на 0,2 бала вище за минулорічний показник.

Україна – одна з країн, в якій за останні роки ситуація покращується. Так, у багатьох сферах були запроваджені різноманітні реформи. Наприклад, процес реєстрації власного бізнесу значно спростилося, проте все ще потребує нововведень (місце України у субрейтингу «Реєстрація підприємств» змінилося з 139 на 47). Позиція України у субрейтингу «Оподаткування» покращилася незначною мірою у 2014 р., порівняно з 2008 р. – лише на 13 пунктів. Наша країна могла б значно піднятися у світових рейтингах, спростивши сплату податків шляхом збільшення податкового періоду, згідно із закордонним досвідом. Даний аналіз говорить про те, що реформи, які впроваджуються у нашій державі, поступово покращують її позиції у міжнародних рейтингах. Так, стало простіше вести бізнес, проте й досі нагальна проблема захисту прав інвесторів не є вирішеною, і ситуація тільки погіршується з огляду на сучасний стан політичної ситуації. З іншого боку, порівнюючи позицію нашої країни у субрейтингу «Захист інвестора» у 2010 р. – 109 місце – Україна погіршила умови для залучення інвестицій (у 2014 р. – 128 місце) [8].

Проаналізувавши розподіл інвестицій в Україну за 2013 р. за джерелами фінансування, було зроблено висновок, що найбільшу питому вагу займають інвестиції підприємств та організацій. Це говорить про активне внутрішнє фінансування. Комерційні підприємства надають один одному фінансові послуги, що формують дебіторсько-кредиторську заборгованість. 14,8% інвестицій займають кошти банків та інших позик. Це свідчить про те, що банківський сектор бере активну участь у кредитуванні та наданні інвестицій підприємствам України. Проте через недостатньо великий обсяг капіталу, проблеми фондового ринку, нестабільність валютного ринку, зниження довіри населення до банківської системи, збільшення випадків неповернення кредитів тощо банківське фінансування не може повністю використовувати свій потенціал. Найменша питома вага інвестицій надходить з-за кордону. У 2013 р. даний показник був найменшим, починаючи з 2006 р. Це свідчить про те, що з кожним роком інвестиційний клімат

в Україні погіршується й іноземні інвестори все менше і менше зацікавлені у вкладанні коштів в економіку нашої держави. З 2006 р. Україна отримала найменший обсяг іноземних інвестицій у 2013 р. – 4009,5 млн грн. Найбільший обсяг спостерігався у 2009 р. – 8209,4 млн грн. Даний період характеризується значними рецесійними процесами, викликаними світовою фінансово-економічною кризою. Тому ситуація з рекордним для України обсягом іноземних інвестицій саме у 2009 р. є парадоксальною. Необхідно відмітити, що у 2009 р., а саме у розпал світової фінансово-економічної кризи, головним іноземним інвестором з часткою 21,6% стає Кіпр, офшорна зона. Це свідчить про те, що даний обсяг інвестицій надходив від вітчизняних підприємців-«тіньовиків», які намагалися виправити становище на своїх підприємствах, що й пояснює даний парадокс.

Дослідивши обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну з інших країн світу [5], можемо зробити висновок, що обсяг інвестицій з кожним роком зростає до 2012 р. У 2006 р. обсяг прямих іноземних інвестицій зріс майже у 2 рази; темп приросту у 2004, 2007 рр. становить 26,6% і 28,9% відповідно; у 2008 р. – 46,6%; починаючи з 2009 р., обсяг прямих іноземних інвестицій зростає повільнішими темпами – не більше 14% у порівнянні з попереднім роком. У 2013 р. спостерігається зменшення обсягів прямих іноземних інвестицій на 6,3%. Таким чином, можемо зробити висновок, що темпи зростання прямих іноземних інвестицій в економіку України, починаючи з 2009 р., не досягли докризового рівня. Це може бути зумовлено рецесійними процесами Європейського Союзу, країни якого є основними інвесторами України. Глобальні тенденції прямих іноземних інвестицій останніми роками демонструють структурний зсув у напрямі ринків, що розвиваються. Однак ця тенденція включає Східну Європу. За прогнозами інвесторів, Східна Європа в подальшому буде менш привабливою для інвесторів, ніж швидко зростаючі ринки, що розвиваються, такі як Азія, Латинська Америка. Таким чином, буде спостерігатися підвищена конкурентна боротьба за прямі іноземні інвестиції, що також є одним з факторів зменшення обсягів інвестицій в Україну [7, с. 4].

Для аналізу інвестиційної привабливості України необхідно розглянути зовнішньоторговельну діяльність нашої держави. На основі даних Державного комітету статистики було виявлено, що основними сферами, продукція яких експортується та імпортується, є сільське господарство, машинобудування та хімічна промисловість. Основними партнерами зовнішньоторговельних відносин є Німеччина, Російська Федерація, Франція, Польща, США [5].

За період 2010 – I півріччя 2014 рр. Україна має постійно позитивне сальдо у сфері сільського господарства. Так, у 2010 р. зовнішньоторговельне сальдо становило 1070647,8 тис. дол. США, у 2011 р. мало найбільше значення – 1530172,1 тис. дол. США, і вже з 2012 р. почало спадати: у 2012 р. – 979835,0 тис. дол. США, у 2013 р. – 890407,1 тис. дол. США. За I півріччя 2014 р. це сальдо становило 115338,7 тис. дол. США, тобто у 4 рази менше обсягу піврічного сальдо 2013 р. Позитивне торгове

сальдо свідчить про високу конкурентоспроможність української сільськогосподарської продукції не тільки на ринку Європи, а й на світовому ринку. Це дає змогу констатувати той факт, що Україна має високий потенціал до підвищення своїх позицій у продовольчій сфері. Найбільшу зацікавленість до української сільськогосподарської продукції виявляла Російська Федерація. Обсяг експорту до цієї країни набув найбільшого значення у 2011 р. – 1847142 тис. дол. США, проте з 2012 р. почав спадати, і у 2013 р. обсяг експорту до Російської Федерації був на 8% меншим за 2012 р. і складав в абсолютному вираженні 1490731,9 тис. дол. США. За піврічним обсягом експорту сільськогосподарської продукції України до Російської Федерації можна стверджувати, що даний показник буде меншим близько на 40% у 2014 р. Падіння обсягу експорту даного виду продукції до вищенаведеної країни є зрозумілим, оскільки з 2011 р. Російська Федерація встановлювала заборони на ввіз української гречки, молочних товарів, пшениці, солодошів тощо. Цю дію можна розглядати як спробу захистити вітчизняного виробника. Різне падіння обсягів експорту у 2014 р. спровоковані політичними подіями, що відбуваються у наш час, наслідком чого є недоотримання Україною близька 403409,8 тис. дол. США. Другим найбільшим імпортером української сільськогосподарської продукції є Польща. У 2010 – 2012 рр. даний показник зростає значними темпами і у 2012 р. становив 690427,7 тис. дол. США. Проте у 2013 р. відбулося падіння обсягу експорту до Польщі на 30%, але, аналізуючи даний показник за I півріччя 2014 р., можемо констатувати, що в подальшому падіння, можливо, не відбудеться.

Проаналізувавши обсяги прямих іноземних інвестицій до сільськогосподарської галузі, можна зробити висновок, що дана галузь є другою після хімічної промисловості за обсягом іноземних надходжень – 2419,7 тис. дол. США. Найзначнішим інвестором даної галузі є Кіпр протягом періоду 2010 р. – I півріччя 2014 р. Це є свідченням того, що значна частина аграрних підприємств є тінювими і використовують статус Кіпра як офшорної зони. У 2012 р. 345,3 тис. дол. США було інвестовано до галузі сільського господарства Нідерландами. Дана країна входить до п'ятірки світових інвесторів і зацікавлена в інвестиціях до машинобудівної, хімічної та харчової галузей промисловості. Загалом спостерігається від'ємна динаміка іноземних надходжень до сільськогосподарської галузі протягом 2010 р. – I півріччя 2014 р.

Зменшення темпів надходження фінансових ресурсів у галузі є важливим фактором впливу на інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств. До того ж, ефективність їх діяльності значною мірою залежить не лише від економічних, але й природно-кліматичних, біологічних та інших чинників виробництва, які безпосередньо пов'язані з інвестуванням: висока капіталомісткість продукції, тривалий період окупності вкладеного капіталу, сезонність виробництва, недостатній рівень кредитоспроможності сільськогосподарських підприємств, що створює низку ризиків, які залишаються основним обмеженням в інвестуванні.

Формування позитивного інвестиційного клімату сприяє залученню прямих іноземних інвестицій. Для стимулювання надходження іноземних інвестицій сільськогосподарські підприємства мають і привабливі сторони: значний природно-економічний потенціал, наявність робочої сили та кваліфікованих робітників, виробничі потужності і ресурси [1, с. 32].

Розглянувши зовнішньоторговельну діяльність у галузі машинобудування, можемо зробити висновок, що лише у 2010 р. спостерігалось позитивне торговельне сальдо – 466941, 2 тис. дол. США. Починаючи з 2011 р., торговельне сальдо було від'ємним і зменшувалося досить швидко: так, у 2011 р. даний показник становив –656759,9 тис. дол. США, у 2012 р. – (–1729476,5) тис. дол. США, у 2013 р. – (–3628685,5) тис. дол. США. Але за I півріччя 2014 р. торговельне сальдо машинобудування значно зросло до –61242,5 тис. дол. США. Це може свідчити про підвищення уваги міжнародних ринків до вітчизняної продукції машинобудування. Основною країною-імпортером цієї галузі є Російська Федерація. До 2013 р. обсяг експорту до цієї країни поступово зростає незначними темпами, проте у I півріччі 2014 р. спостерігається значний спад зацікавленості Російської Федерації у продукції машинобудування нашої країни.

Розглянувши інвестиційну активність у галузі машинобудування, можемо констатувати, що основними інвесторами є Кіпр, Німеччина та Велика Британія. У 2010 р. обсяг інвестицій з Великої Британії становив 147,6 тис. дол. США, але у 2011 р. спостерігається різке падіння зацікавленості цієї країни у машинобудівній галузі на 60,2% – 58,7 тис. дол. США, і надалі обсяг інвестицій майже не змінюється. Інвестиції з Німеччини, навпаки, зростали у 2010 р.: з 55,9 тис. дол. США до 111,7 тис. дол. США у I півріччі 2014 р. Особливо необхідно підкреслити останній показник, адже даний обсяг інвестицій надійшов лише за I півріччя, отже, можемо стверджувати про зростання зацікавленості Німеччини до української галузі машинобудування. Економіка Німеччини спеціалізується на високотехнологічних галузях, отже, можливо, іноземні кошти можуть бути спрямовані на розвиток інноваційної діяльності в галузі машинобудування України.

На основі аналізу впливу основних негативних чинників було встановлено, що машинобудування в Україні характеризується застарілістю основних фондів, відсутністю якісних конструкційних матеріалів і складним матеріально-технічним становищем. У зв'язку з відсутністю дієвої державної політики розвитку вітчизняного машинобудування для забезпечення потреб машинобудівних підприємств необхідно самостійно розробляти напрями підвищення власної конкурентоспроможності. Як наслідок, підприємства не мають достатньої фінансової підтримки з боку держави для розвитку виробництва машинобудівельної продукції.

Використання застарілого обладнання, енергоємних і низькопродуктивних технологій при виготовленні продукції зумовлює низьку якість продукції, її невідповідність міжнародним стандартам і високі витрати виробництва. Загалом це призводить до неконкуренто-

спроможності підприємства даної галузі як на зовнішньому, так і на внутрішньому ринках [4, с. 135].

Зовнішньоторговельна діяльність хімічної промисловості протягом 2010 р.– I півріччя 2014 р. характеризується такими показниками. Торгове сальдо протягом досліджуваного періоду було від'ємним: у 2010 – 2012 рр. спостерігається відносно незначне його падіння – з –30660763,9 тис. дол. США у 2010 р. до –42308905,4 тис. дол. США у 2012 р., але вже у 2013 р. торгове сальдо становило –103123907,2 тис. дол. США. У I півріччі 2014 р. значно зменшився обсяг імпорту порівняно з 2013 р., що зумовило обсяг торгового сальдо –12757553,7 тис. дол. США. Основною країною – імпортером продукції хімічної промисловості є Російська Федерація. Динаміку експорту до цієї країни за період 2010 р.– I півріччя 2014 р. не можна назвати стабільною. Так, у 2011 р. спостерігається значне зростання експорту – на 91,88%, але вже у 2012 р. відбувається поступове падіння – у середньому на 50% щорічно. Поступове зростання обсягу експорту продукції галузі хімічної промисловості свідчить про те, що інтерес з боку інших країн підвищується і вони бачать значний потенціал України у цій галузі, тому розвиток і модернізація хімічної промисловості в нашій державі дозволить значно підвищити конкурентоспроможність продукції. Дана теза підтверджується тим фактом, що інвестиційна діяльність у галузі хімічної промисловості є найактивнішою в Україні. Так, за період 2010 р.– I півріччя 2014 р. було залучено 6146,7 тис. дол. США. Основною країною – інвестором хімічної промисловості традиційно залишається Кіпр, проте значна частка інвестицій також надходить з Німеччини, Нідерландів, Російської Федерації та США.

Однією з найголовніших проблем вітчизняних товаровиробників стало падіння світових цін на основні види азотних добрив. Собівартість української продукції є вищою за світові та регіональні ціни, що підтверджує неконкурентоспроможність виробництва українських азотних добрив. Наслідком стало скорочення поставок продукції на експорт. Послаблення ринків, несприятлива товарна кон'юнктура, відсутність цінової стабільності призводять до того, що переважна частина країн змушена використовувати механізм дозволених і прихованих заходів для захисту внутрішніх ринків і національних товаровиробників. На більшості вітчизняних підприємств азотної галузі використовуються застарілі технології та виробничі потужності, що введені в експлуатацію ще у 50 – 60-ті роки минулого сторіччя. Важке фінансове становище підприємств змушує їхні можливості з відновлення основних засобів до проведення капітальних ремонтів з інноваційними впровадженнями та, у кращому випадку, здійснення модернізації та реконструкції діючого виробництва [3, с. 166].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що найбільш цікавою на даний момент для іноземних інвесторів є хімічна промисловість. За останні роки Німеччина підвищує свою увагу до української промисловості. Це ілюструється зростанням обсягу інвестицій до машинобудівної та хімічної галузей промисловості. Оскільки економіка Німеччини активно використовує

інноваційний підхід до організації своєї промисловості, наша держава може використовувати досвід цієї країни для розвитку та модернізації стратегічно важливих галузей. З огляду на перспективу високий потенціал показує галузь сільського господарства України. Високий рівень конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції підтверджується постійним позитивним торговим сальдо. Отже, країни Європи та світу загалом мають потребу імпортувати українську продукцію, а на тлі світової продовольчої кризи дана потреба буде тільки загострюватися, що, безумовно, є позитивним аспектом для розвитку України. Проте, водночас, стан і перспективність галузей промисловості є не єдиним фактором, який впливає на рішення інвесторів щодо вкладення коштів в українську промисловість. Так, досить значну роль відіграє економічний клімат у країні та різноманітні умови ведення бізнесу. Ступінь легкості відкриття бізнесу, система оподаткування тощо є важливими факторами для закордонних і вітчизняних інвесторів. Тому Україна спочатку повинна звернути увагу саме на забезпечення належних умов розвитку та нормального функціонування як малого, так і великого бізнесу безпосередньо для вітчизняних суб'єктів господарювання. Це, у свою чергу, приведе до інтеграції економіки України до ЄС, що збільшить залучення іноземних інвестицій. Безумовно, даний факт покращить стан певних галузей вітчизняної промисловості. Проте не можна забувати про національну безпеку. Найбільш гостро дане питання стосується аспекту власності землі. Так, однією з умов вступу України до Європейського Союзу є відміна мораторію на землю. Це спричинить підвищення попиту іноземців на українські землі, падіння ринкової ціни. Вірогідним є факт використання іноземцями українських угідь як додаткової території для розміщення промислових одиниць, що обумовлює певну загрозу для розвитку сільського господарства нашої держави. Також необхідно взяти до уваги використання землі іноземцями для вирощування рапсу, що значною мірою негативно відобразиться на стані угідь і зробить неможливим їх використання протягом 10 років. У тому чи іншому випадку Україна буде позбавлена значної кількості сільськогосподарських земель, що зменшить потенціал відповідної галузі, а отже й негативно впливатиме на зовнішньоторговельний баланс. З іншого боку, відміна мораторію підвищить інвестиційну привабливість нашої держави, проте Україна втратить у майбутньому більше, ніж отримує за короткий термін.

ВИСНОВКИ

Отже, незважаючи на політичну нестабільність у наш час, Україна має достатній потенціал для розвитку інвестиційної діяльності. Найбільш привабливими галузями для іноземних інвесторів є машинобудівна, хімічна галузі промисловості та фінансова діяльність. За результатами аналізу зовнішньоекономічної діяльності протягом 2010 р.– I півріччя 2014 р. найбільшим імпортером української продукції є Російська Федерація. Проте політична ситуація спричинила зниження зовнішньоторговельної активності між нашою та вищезгаданою державою. Це найбільшою мірою торкнулося галузі

сільського господарства: Україна недоотримає близько 403409,8 тис. дол. США у 2014 р. Галузі машинобудування та хімічної промисловості мають негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу. За даними галузями спостерігається також зниження уваги з боку Російської Федерації до української продукції, проте це тільки зменшило обсяг від'ємного сальдо і певною мірою стабілізувало ситуацію. При розгляді зацікавленості інших країн до української продукції слід відмітити, що тут не спостерігається жодних різких змін: так, навпаки, Німеччина стала другим після Кіпру інвестором у галузь машинобудування. Задля покращення інвестиційного клімату треба забезпечити необхідні умови функціонування бізнесу та розробити систему гарантій і пільг іноземним інвесторам. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Вишнеvsька О. М.** Інвестиційна привабливість сільськогосподарських підприємств України / О. М. Вишнеvsька, О. А. Філатова // *Економічний простір*. – 2013. – № 13. – С. 25 – 34.
- 2. Гринишин Г. М.** Місце України у міжнародних рейтингах як чинник формування інвестиційної привабливості / Г. М. Гринишин // *Економічні науки*. – Серія : Облік і фінанси. – 2012. – Вип. 9(1). – С. 286 – 291.
- 3. Касаткіна М. В.** Конкуренентоспроможність підприємств хімічної промисловості: сучасні чинники впливу / М. В. Касаткіна // *Економіка управління підприємствами*. – 2011. – № 2(29). – С. 164 – 169.
- 4. Нестерчук В. М.** Визначення рівня конкурентоспроможності підприємств галузі сільськогосподарського машинобудування та основні напрями її забезпечення / В. М. Нестерчук, І. В. Жалінська // *Економіка. Управління. Інновації*. – 2013. – № 2(10). – С. 133 – 142.
- 5.** Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>
- 6.** Офіційний сайт European Business Association [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eba.com.ua/uk/about-eba/indices/tax-index>
- 7. Ромусік Я. В.** Прямі іноземні інвестиції: світові тенденції та структурний розподіл в Україні / Я. В. Ромусік // *Економіка підприємства*. – 2012. – № 3-4. – С. 3 – 8.
- 8.** Doing Business Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.doingbusiness.org/rankings>

REFERENCES

- "Doing Business Report" <http://www.doingbusiness.org/rankings>
- Hrynyshyn, H. M. "Mistse Ukrainy u mizhnarodnykh reytynhakh yak chynnyk formuvannya investytsiinoi pryvablyvosti" [Ukraine's place in international rankings as a factor in the formation of investment attractiveness]. *Ekonomichni nauky. Seriya "Oblik i finansy"*, no. 9 (1) (2012): 286-291.
- Kasatkina, M. V. "Konkurentospromozhnist pidpriemstv khimichnoi promyslovosti: suchasni chynnyky vplyvu" [The competitiveness of the chemical industry: current impact factors]. *Ekonomika upravlinnia pidpriemstvamy*, no. 2 (29) (2011): 164-169.
- Nesterchuk, V. M., and Zhalinska, I. V. "Vyznachennia rinvnia konkurentospromozhnosti pidpriemstv haluzi silskohospodarskoho mashynobuduvannia ta osnovni napriamy ii zabezpechennia" [Determining the competitiveness of the industry of agricultural machinery and main directions of its software]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*, no. 2 (10) (2013): 133-142.

Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statyky Ukrainy. <http://ukrstat.gov.ua/>

Ofitsiyni sait European Business Association. <http://www.eba.com.ua/uk/about-eba/indices/tax-index>

Romusik, Ya. V. "Priami inozemni investytsii: svitovi tendentsii ta strukturnyi rozpodil v Ukraini" [Foreign direct investment: global trends and structural distribution in Ukraine]. *Ekonomika pidpriemstva*, no. 3-4 (2012): 3-8.

Vyshnevskaya, O. M., and Filatova, O. A. "Investytsiina pryvablyvist silskohospodarskykh pidpriemstv Ukrainy" [Investment attractiveness of agricultural enterprises in Ukraine]. *Ekonomichniy prostir*, no. 13 (2013): 25-34.